

Nr 228.

Av herr **Helger m. fl.**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anordnande av skolbad vid landsbygdens folkskolor.

I en till förra årets riksdag ingiven motion påyrkar herr Lindhagen åtgärder från det allmännas sida till förbättrande av den personliga hygienien hos vårt folk. Motionen blev emellertid avstyrkt av Andra kammarens andra tillfälliga utskott med hänvisning till vad som redan blivit gjort i motionens syfte.

Under debatten i Andra kammaren yttrade utskottets ordförande herr Lundgren i Björna bl. a.: »Vi hade tillstyrkt denna motion, därest icke herr Lindhagen hade framställt sina önskemål i så ytterst allmänna ordalag. Hade han litet klarare och bestämdare angivit de riktlinjer, efter vilka han önskade utredningen lagd, och den omfattning, som åt utredningen borde givas, så skulle vi utan tvivel ha tillstyrkt densamma».

Kammaren underkände dock utan votering såväl utskottets som dess ordförandes uttalanden och biföll motionen, därmed kraftigt understrykande nödvändigheten av att åtgärder vidtagas till förverkligande av de önskemål, som i motionen framläggas. Första kammaren avslög motionen på yrkande av vederbörande utskott, som i likhet med Andra kammarens hade en gentemot motionens syfte ytterst välvillig motivering.

Då det sålunda kan antagas, att, om än Riksdagen behjärtar de i motionen framställda önskemålen, den dock icke kan antagas vara villig, åtminstone f. n., att bifalla densamma i hela dess omfattning, så tillåta vi oss att till Riksdagens prövning framlägga ett förslag, som, churu mindre omfattande än herr Lindhagens, förvisso skulle i mycket hög grad

bidraga till vårt folks sundhet och hälsa. Vi syfta på ett mera allmänt införande av skolbad även i landsbygdens folkskolor.

I sitt utlåtande med anledning av herr Lindhagens ovannämnda motion pekar Andra kammarens andra tillfälliga utskott på införandet av hälsolära i folkskolan såsom en av de vägar statsmakterna redan börjat beträda till förverkligande av i motionen uttalade önskemål. Häri måste man giva utskottet rätt. I åtskilliga skolor har detta ämne redan blivit infört, och det skall visst icke bestridas, att undervisningen burit frukt. Men vad beträffar ett av de viktigaste momenten i hälsoläran, det om hudens vård, så må väl frågas: »Vartill gagnar det att hålla lektioner därom, så länge barnen under 8 à 9 månader av året kanhända inte en enda gång få tillfälle att bada sin kropp?» Den gamla goda seden, att allt husets folk på »lögardagen» varje vecka badade i den till varje gård hörande badstugan, är nu endast ett vackert kulturhistoriskt minne. Allmänna badhus finnas endast undantagsvis på landsbygden, och ett badkar anses ännu höra till de rika hemmens överflödsinventarier.

Om läraren, i stället för att endast *tala* om bad, finge taga gossarna — och lärarinnan flickorna — med sig till badstugan en gång i veckan och praktiskt lära dem, hur de skola rengöra sin kropp, bortarbeta den »vattuskräck», som ännu är alltför utbredd hos stora lager av vårt folk, samt vänja dem vid den njutning, som ett rätt användande av bad innebär; då hade han säkert uträttat mer för barnens hälsa än genom många lektioner och föredrag i hälsolära.

I åtskilliga städer hava sedan många år skolbad med framgång använts, och lärare och skolläkare torde vara ense om dessa bads förträffliga verkningar.

Den först märkbara följden av skolbaden är, att luften i skolsalarna blir betydligt renare och friskare, sedan hudutdunstningarna icke längre äro uppblandade med orenlighet. Vidare hava lärarna iakttagit, att barnens föräldrar äro mera måna om att barnen förses med rena underkläder, då de vid baden skola kläda av sig tillsammans med kamraterna. Detta är fördelar, som även måste återverka på barnens välbefinnande i hemmet. Det har också visat sig, att den goda seden att regelbundet bada i regel bibehålles, sedan de unga lämnat skolan.

Den tid är nu säkerligen icke långt avlägsen, då i alla städers folkskolor bad blivit införda, tack vare de erfarenheter, som redan vunnits.

På landsbygden däremot hör det ännu tillsällsyntheterna, att någon

folkskola är försedd med badstuga. Icke ens vid uppförande av nya skolhus tänker man på den saken, och folkskoleinspektörerna anse sig icke ha befogenhet att påyrka något sådant.

Det är tydligt, att, om vi inom en överskådlig framtid skola ha någon utsikt att få skolbad införda i landsbygdens folkskolor, så blir det nödvändigt, att statsmakterna ingripa.

Sätten för ett dylikt ingripande kunna vara flera. Att utan vidare ålägga skoldistriktet att inrätta skolbad vid varje folkskola låter sig naturligtvis icke göra, med hänsyn därtill att ett stort antal kommuner äro alltför hårt ekonomiskt betungade. Möjligen skulle den bestämmelsen kunna införas, att vid uppförande av nya skolhus skulle badrum anordnas. Detta vore ingalunda orimligt, alldenstund det icke i någon högre grad skulle fördyra skolbyggnaderna. I de normalritningar till folkskolebyggnader på landet, vilka sedan mycket lång tid äro föremål för Överintendentsämbetets prövning, finnas också förslag till badstugor. Därav synes, att vederbörande ha sin uppmärksamhet riktad på behovet av skolbad på landsbygden.

Men att ensamt på nämnda väg arbeta fram frågan torde alltför långsamt leda till målet. Det kan nämligen knappast förutsättas, att skoldistriktet av egna medel skola kunna inrätta skolbad i både gamla och nya skolhus. Goda skäl kunna också anföras för att staten bör ekonomiskt understödja en för hela vårt folks hälsa så betydelsefull sak.

På landstingen, som till en av sina förnämsta uppgifter hava hälsovårdens främjande, lära även kunna ställas berättigade anspråk i fråga om understödjande av skolbad. De medel, som för detta ändamål offras, torde till väsentlig del komma igen i form av minskad sjukvård.

Med gemensamma ansträngningar av stat, landsting och kommuner kan man säkerligen småningom uppnå målet, ett badrum vid varje folkskola. Och härmed vore ett stort steg taget, icke blott till vårt folks fostran till renlighet och hyfsning utan framför allt till höjande av folkets motståndskraft mot mångahanda sjukdomar och lidanden.

Hur kostnaderna för ett allmännare införande av skolbad bör fördelas mellan staten, landstingen och kommunerna, och vilka villkor staten bör uppställa för sin medverkan måste naturligtvis bliva föremål för en noggrann utredning. Man kunde ju tänka sig, att staten bidroge med en tredjedel och landsting och kommun med var sin tredjedel till anläggningskostnaderna. Däremot torde utgifterna för badhusens underhåll och verksamhet böra bestridas av kommunerna, som mycket väl

skulle kunna mot avgift göra baden tillgängliga för allmänheten de tider då skolbarnen icke begagna sig av desamma.

Givet är, att statens bidrag bör begränsas, så att det icke medgiver dyrbarare anordningar än som äro nödvändiga. Det kan ock ifrågasättas, om icke vid bestämmande av statsbidraget hänsyn bör tagas till vederbörande skoldistrikts utgifter för övriga skoländamål.

Den badform, som bäst lämpar sig för skolbad, har visat sig vara de s. k. badstu'-badet, dels emedan dessa äro billigast i anläggning och underhåll, och dels emedan de icke ställa stora anspråk på vattentillgången. Naturligtvis kunde badstu'n också förses med dusch och ett eller annat badkar.

Om genom skolornas medverkan dessa gamla nationella folkbad bleve återinförda och komme till flitig användning, vore därmed icke litet vunnit för vårt folks fysiska uppfostran.

På grund av vad sålunda blivit anfört, få vi härmed föreslå,

att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning, huruvida och i vad mån från statsmakternas sida åtgärder böra och kunna vidtagas för ett mera allmänt införande av skolbad i folkskolorna på landsbygden.

Stockholm den 1 februari 1913.

<i>Nils Helger.</i>	<i>E. F. Hellberg.</i>	<i>N. A:son Berg.</i>
<i>Harald Hallén.</i>	<i>Ernst Liljedahl.</i>	<i>Knut Tengdahl.</i>
<i>Karl Magnusson.</i>	<i>Carl O. Strid.</i>	<i>H. E. Nordström.</i>
<i>Martin Holmström.</i>	<i>W. Bäckström.</i>	<i>D. Viklund.</i>

I motionens syfte instämma:

G. Kronlund.

Gust. Olson.